

# Nechá se Írán vyprovokovat „masivní odvetou“ USA?

- CZ24 News | 5. ledna 2020

ÍRÁN: Ondřej Krátký vidí zabití Solejmáního jako americkou snahu o eskalaci. Otázkou je, zda se Írán nechá vyprovokovat k otevřené odvetě, či půjde cestou posílení svých asymetrických akcí.

Zabití generála Qásema Solejmáního je aktuálně druhou akcí ve stylu „massive retaliation“ (česky masivní odvetu), kterou v rozmezí několika dní realizovaly USA na území Iráku. První byl americký útok (29/12/2019) na členy šíitského uskupení Katáib Hizbulláh na pomezí Iráku a Sýrie, který byl podle Američanů pomstou za zabití amerického kontraktora na základně K1 severně od Bagdádu (nedaleko Kirkúku). Americká odвета byla minimálně 12x silnější než původní útok, resp. o život přišlo minimálně 12 členů dané paramilitární skupiny. V návaznosti na to zorganizovaly Katáib Hizbulláh útoky na americkou ambasádu v iráckém hlavním městě (31/12/2019), v důsledku čehož vydal údajně prezident Donald Trump příkaz k eliminaci Solejmáního (došlo k ní 03/01/2020 nad ránem). Vzhledem k Solejmáního teritoriálnímu, strategickému a geopolitickému významu (a nehledě na to, že s ním na místě zemřel právě vůdce Katáib Hizbulláh, Abú Mahdí al-Muhandis), lze opět mluvit o odplatě, která je z kvalitativního hlediska neúměrně velká.

Můžeme spekulovat, zda primárním cílem útoku nemohl být i sám Muhandis, který se coby hlava Katáib účastnil mj. právě útoku na americkou ambasádu 31. prosince, přičemž Američané měli echo, že je zde nebezpečí, že bude chtít protiamerické akce eskalovat ještě víc. Ovšem byla by to možná až příliš velká náhoda, že by se s ním „zrovna v danou chvíli“ podařilo eliminovat i určitého „arcinepřítele“ Američanů i Izraelců. Tak či onak zatímco smrt Muhandise může ovlivnit maximálně jen část obyvatel Iráku, skon Solejmáního má objektivně větší (celoregionální) význam, tudíž zde řešíme především jej, jakož i to, co je kontextem a co bude asi následovat.

Vzhledem k průběhu a stupňující se intenzitě amerických „odvetných“ opatření nelze než konstatovat, že jsou zde nepochybné rysy eskalace ze strany USA. Je přitom jen otázkou, kam až má taková eskalace vést. Irák je zcela neschopný jakéhokoli vojenského odporu proti USA, mohou se ale selektivně mstít radikálněji naladěni šíité, a to v první řadě na v Iráku či v oblasti přítomných Američanech (pakliže takoví ovšem budou jednoduše identifikovatelní, případní „mstitelé“ k nim nebudou mít žádný osobní vztah a celé takové „pomstě“ bude možné přiřknout punc lynče, resp. její vykonavatelé budou mít záruku, že zůstanou anonymní). To by pro Pentagon, Bílý dům, CIA či Izrael mohlo mít dílčí výhodu v tom, že by se tím určitá část irácké šíy poněkud diskreditovala, na druhé straně by bylo americké vedení vystaveno kritice doma za to, že věc nebyla domyšlená do důsledků. V takových případech je vždy nutné zvážit, co za co stojí. Je ale téměř jisté, že jen výše popsany motiv důvodem atentátu na Solejmáního být nemohl.

Ze způsobu provedení vyplývá prakticky s jistotou, že Solejmání byl již delší dobu (přinejmenším) Američany sledován, případně že Američané měli přesné informace o tom, kde se nachází či v jaký čas má kde být. Stěží to bylo tak, že nejdřív Katáib zabili kontraktora, pak se USA rozhodly eliminovat členy Katáib kdesi „na pouštní silnici“ mezi Búkamálem a Qá'imem a – proto, aby tak učinili – je teprve až pak začaly hledat (i tak by je ale našly snáz než Solejmáního, už proto, že Katáib jsou svým způsobem snadno identifikovatelná skupina, která se zároveň i pohybuje či na určitých místech jako skupina vyskytuje). Naproti tomu „Ájatolláhův meč“ (čestná přezdívka Solejmáního) měl pravděpodobně o poznání lepší krytí (nebo je aspoň mít měl). Ze strany USA tak může jít skutečně o připravené stupňování tlaku na Teherán tak, aby se tím či oním způsobem nechal vyprovokovat a nějaký typ odvetné akce podnikl. Íránský „režim“ by se tím jednak exponoval, jednak by se

částečně diskreditoval (resp. potvrdil by – jakkoli je takové chápání zvrácené, vezmeme-li v potaz fakt, že to byl právě Írán a jeho milice, kdo pomohl zbavit Sýrii IS – že je „agresorem“, kterého je třeba zpacifikovat). Dal by tak záminku k (americkému, případně izraelskému) útoku, který by měl aspoň nějakou šanci na to být brán jako legitimní.

Pravděpodobné nicméně je, že Teherán se vyprovokovat nedá a – jak už se ostatně stalo – co nejdřív prostě jen dosadí do vedení IRGC Quds jednoho ze 2–3 možných nástupců, které mají vrcholové orgány podobných „buněčných organizací“ (typu IRGC, Hizbulláhu, ve svých nejlepších letech ale i strany Baas či Muslimského bratrstva) permanentně v záloze. Čili tak trochu v duchu „kdyby sis oči (Ameriko) vyplakala, život půjde dál...“

Se vsuvkou z popkultury můžeme ale najet i na trochu cynismu: Solejmání měl sice rozvinuté instinkty, nebyl ale už nejmladší, zároveň možná tak trochu hřešil na pocit vlastní nezranitelnosti. Je veřejným tajemstvím, že největším snem každého správného šíitského bojovníka není jen čelná pozice na barikádě (islámské) revoluce, ale tak trochu i jedno malé, skryté, zároveň ovšem velmi rozšířené přání, kterým je (obrazně či ideálně i doslova) přítomnost vlastní podobizny na čelní stránce TIMESů, Newsweeku či jakéhokoli podobného plátku čteného aspoň polovinou onoho dekadentního Západu. Solejmánímu se tento sen v zásadě splnil, a ačkoli to nikdy nedal znát, náležitě si svůj věhlas užíval. Možná až do takové míry, že si mohl myslet, že Západ ho má („přese všechno“, nějakým zvláštním způsobem apod.) vlastně „rád“, fandí mu a vlastně mu ani nechce ublížit, protože je to něco takového, jako kdyby Walt Disney nechal umřít třeba Skrblíkova sympatického pilota Rampu McKváka. V takovém smyslu mu alespoň „zaručené informace“ poskytovali někteří z jeho nejbližších.

Podobnou pozici (ovšem v patřičném kulturním překladu) měl Solejmání i doma, v šíitském světě, resp. části Blízkého a Středního východu. Na rozdíl od introvertních velitelů či strategiů se v posledních letech neostýchal promlouvat k davům, které si vyloženě získával. Spolu s reálnou prací, mimořádnými strategickými výkony i „absolutní“ kariérou (jeho vojenská trajektorie se táhla po dobu 40 let) se tak – vědomky či méně – stával politickou osobností. Což svou morální vahou, energií, zároveň asketismem i loajálností znamená poměrně solidní konkurenci mnohým kariéristickým sušinkám, kterými íránské politbyro (expediční výbor, vláda, parlament apod.) jen překypuje. Ano, íránský systém má dostatek pojistek na to, aby člověka zastavil ústavně; na druhé straně přílišná profesionalita někdy v těch průměrných budí takový vztek, závist a ve finále i strach, že je raději odklízí nadobro. Tím spíš ve chvíli – a zde přichází ryze syrový cynismus – kdy je paleta Solejmáního kreativity vyčerpána, jeho znalosti jsou plně převzaty dalšími a daný člověk se tak stává plně nahraditelným – což je v podstatě synonymum ke zbytečnosti. Pokud se toto zkombinuje ještě s výše naznačeným nepohodlným, pak už je řešení více méně „jen“ technickou záležitostí.

Na druhé straně mučednictví (tj. násilná smrt v boji, resp. válce) je pro šíitské exportéry revoluce cosi jako pro Evropany či Američany dům s pečovatelskou službou s nadstandardem, tj. lépe již vlastně nositel znovuoobnoveného nejvyššího íránského vojenského vyznamenání (řádu meče Dhú al-Fiqár, pers. Zolfaghar) skončit nemohl. A ať byly okolnosti jeho úmrtí jakékoli, v zásadě nic (neočekávaného) se nestalo. Čeká-li však nyní prezident Trump, že Írán „zatlačil do kouta“, aby s ním mohl začít „efektivně“ vyjednávat, mýlí se. Po tomto se s ním nikdo bavit nebude. Hned z několika důvodů: zaprvé, protože takhle se zkrátka s lidmi nejedná a, zadruhé, zejména Íránci jsou na jakýkoli nátlak a/či projev neúcty velmi citliví. Pro ty běžné z nich je Trumpův krok spíš důkazem stále se zvyšujícího vlivu izraelského lobby na amerického prezidenta („udělá, cokoli mu nakukají“); pro operativce Revolučních gard rozeseté po celém světě tato epizoda znamená především posílení hybridních a asymetrických akcí. Jejich souvislost s jakoukoli pomstou za smrt oblíbeného generála se přitom buď neukáže vůbec, anebo tak, aby za ně nebyl Írán jakkoli prokazatelně obvinitelný. Logicky dále vzroste důraz na íránské proxies či na (zatím častokrát ještě ani) neaktivované další spojence Teheránu po celé planetě. Tím se konflikt USA a Izraele s Osou rezistence postupně

přesune do určité další fáze.

Tuto fázi přitom do značné míry bude určovat i manažerský přístup a styl vedení Solejmáního čerstvě jmenovaného nástupce, Esmáíla Qáního.